

Liite 1/94 § Lukion opettajakunta 22.9.2021

OUTOKUMMUN LUKION TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA 2021

1. Johdanto

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen uudistukset (232/2005, 1329/2014) sekä Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) velvoittavat oppilaitoksia, ja siten lukioita, laatimaan tasa-arvosuunnitelman yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa. Lisäksi perustuslaki ja yhdenvertaisuuslaki sekä myös työsuhdelaki edellyttävät aktiivisia toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi ja syrjinnän ja häirinnän poistamiseksi.

Lukion tasa-arvosuunnitelma on toiminnallinen eli tarkoitus on edistää ja sitouttaa koko kouluyhteisö eli henkilökunta ja opiskelijat yhdessä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseen. Tasa-arvolain (5§) ja Yhdenvertaisuuslain (6§) mukaisesti opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että kaikilla on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen ja mm. opetuksen ja toimintakulttuurin on tuettava tätä tavoitetta. Lukion tasa-arvosuunnitelmassa on kiinnitettävä erityistä huomioita tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä ja opintosuorituksia arvioitaessa. Näiden lisäksi seksuaalisen häirinnän tai sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ennalta ehkäiseminen ja poistaminen ovat keskeisiä toimintakohteita.

Lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan yhdessä henkilöstön, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa. Suunnitelmaa selvittämään sekä sen toteutumista seuraamaan ja mukauttamaan nimetään työryhmä lukuvuosittain. Työryhmä arvioi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tilannetta ja kehittymistä, esittää toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä arvioi aiempien toimenpiteiden toteutumisen. Työryhmään nimetään rehtori, kaksi opettajien edustajaa ja kaksi oppilaskunnan edustajaa sukupuolten välistä tasa-arvoa toteuttaen. Outokummun lukion tasa-arvosuunnitelma tehdään vuosittain tai kerrallaan korkeintaan kolmeksi vuodeksi. Tasa-arvosuunnitelma liitetään osaksi Outokummun lukion opetussuunnitelmaa.

2. Tasa-arvosuunnitelman tavoitteet ja sisällöt

2.1 Tavoitteet

Tasa-arvosuunnitelman tavoitteena on kiinnittää huomiota ihmisten välisen tasa-arvon toteutumiseen. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä kaikkea syrjintää ja edistää yhdenvertaisuuden toteutumista. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tasa-arvolain tarkoitus on parantaa sukupuolten välistä tasa-arvoa yhteiskunnassa ja estää sukupuoleen perustuvaa syrjintää. Yhdenvertaisuuslain tavoite on turvata yhdenvertainen kohtelu ja estää syrjintä kaikilla perusteilla. Näiden toteutumiseksi koulutuksen järjestäjältä edellytetään toimia, jotka mahdollistavat samanlaiset mahdollisuudet koulutukseen ja kehitykseen jokaiselle ja jokainen opiskelija kohdataan yksilönä.

2.2 Syrjinnän määritelmät

2.2.1 Syrjintä tasa-arvolaisissa

Syrjintä on Suomen lainsäädännössä kielletty Tasa-arvo- sekä Yhdenvertaisuuslain lisäksi Perustuslaissa ja monissa erillislaeissa.

Tasa-arvolaisissa kielletään välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Syrjinnäksi määritellään myös seksuaalinen häirintä ja häirintä sukupuolen perusteella sekä myös käsky harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää.

Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa (7 §): 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella; 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä; 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tasa-arvolaisissa tarkoitetaan: 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella; 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Tasa-arvolain (6c §) mukaan koulutuksen järjestäjien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

2.2.2 Syrjintä yhdenvertaisuuslaissa

Yhdenvertaisuuslain perusteella ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen poliittisen toiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön perustuvan syyn perusteella. Syrjintää ei kuitenkaan ole sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Erilainen kohtelu on kuitenkin oikeutettua siinäkin tapauksessa, että kohtelun oikeuttamisperusteista ei ole säädetty, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, kun kyse on koulutuksen saamisesta tai erilaisesta kohtelusta etnisen alkuperän takia. Lisäksi koulutuksen järjestäjän on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset vammaisen ihmisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi.

Yhdenvertaisuuslain välitöntä syrjintää on, kun henkilöä kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vastaavassa tilanteessa. Välillisessä syrjinnässä näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lisäksi välittömäksi tai välilliseksi syrjinnäksi luetaan ohje tai käsky tai kohtuullisten mukautusten epääminen. Häirinnäksi luokitellaan henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen, jolla luodaan henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava,

vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Edellisten lisäksi Yhdenvertaisuuslaki sisältää myös vastatoimen kiellon eli henkilöä ei saa kohdella epäsuotuisasti eikä hänelle kielteisiä seurauksia aiheuttavalla tavalla sen vuoksi, että hän on vedonnut yhdenvertaisuuslaissa säädettyihin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, osallistunut syrjintää koskevan asian selvittämiseen tai ryhtynyt muihin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

3. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen Outokummun lukiossa

Outokummun lukion opetussuunnitelman mukaisesti lukiossa kasvatetaan ja kehitetään aktiivisesti suvaitsevaisia ja avarakatseisia, perus- ja ihmisoikeusmyönteisiä sekä elämää ja jokaisen ihmisarvoa kunnioittavia kansalaisia, jotka ymmärtävät demokratian, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkityksen yksilön, ryhmien ja yhteiskunnan kannalta. Outokummun lukio edistää jäsentensä aloitteellisuutta, osallisuutta ja rehellisyyttä sekä jokaisen mahdollisuutta olla oma ainutlaatuinen itsensä.

Tasa-arvotyöryhmä laatii vuosittain suunnitelman tasa-arvon edistämiseksi Outokummun lukiossa. Työryhmä laatii myös vähintään kolmen vuoden välein arvioinnin, joka selvittää Outokummun lukion tasa-arvotilannetta. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuuslakien sekä lukion arviointien perusteella tasa-arvotyöryhmä laatii tavoitteet ja esittää tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi.

Outokummun lukion tasa-arvo ja yhdenvertaisuus huomioidaan kaikessa lukion toiminnassa sekä lisäksi rakenteissa tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusarvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomioita seuraaviin asioihin:

- syrjintä ja häirintä
- opiskelijavalinta
- opetus ja opetukseen liittyvät tilanteet
- opetusmateriaalit ja -välineet
- arviointi
- ohjaus ja yksilölliset ja tasa-arvoiset opintopolut sekä mahdollisuudet kehittyä
- joustavat, mahdollistavat ja syrjimättömät opiskelumahdollisuudet
- opiskelun tuki
- erityisryhmien ja muiden syrjinnälle ja/tai tasa-arvoloukkauksille alttiiden tilanteen huomioiminen
- yksilön identiteetin, kielen, kulttuurin tms. tukeminen ja mahdollistaminen
- fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön esteettömyys ja syrjimättömyys
- syrjintään, häirintään ja kiusaamiseen puuttuminen ja toimintaohjelma
- Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa heikentävät arvot, asenteet, käytännöt ja toimintakulttuuri
- oppilaskuntatoiminta ja opiskelijoiden kuuleminen ja osallistaminen
- tiedotus ja yhteydenpito
- lukion suunnitelmat, valmiudet ja toiminta mahdollisten epäkohtien ilmetessä

4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedottaminen

Tasa-arvosuunnitelma liitetään osaksi Outokummun lukion opetussuunnitelmaa, joka on nähtävissä mm. Outokummun lukion Peda.net -sivuilla. Seuranta-arvioinnit julkaistaan myös samoilla edellä mainituilla lukion

sivuilla. Tasa-arvosuunnitelmasta ja arviointituloksista tiedotetaan myös muissa tilaisuuksissa ja kanavissa sopivissa yhteyksissä.